

Letnik vsak dan razen so-
delj in praznikov.
Issued daily except Sundays
and Holidays.

LETO—YEAR XVII. Cena lista \$5.00. Entered as second-class matter January 13, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., ponedeljek, 21. aprila (April 21), 1924. Subscription \$5.00
Yearly STEV.—NUMBER 95.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

SENAT SPREJEL PRISELNIŠKO PREDLOGO.

Senatna in hišna predloga, ki se
razlikujeta le v nekaterih manj
važnih podrobnostih, gresta sedaj
pred konferenco.

PREDSEDNİK DOBI ZAKON- SKO OSNOVO NAJBREŽ ŽE V ŠTIRINAJSTIH DNEH V PODPIS.

Washington, D. C. — Vsed pro-
testov in groženj iz Japonske in
drugih hudo prizadetih dežel uidi
najmanj omanj je senat v petek
sprejel 62 proti 6 glasovom pri-
selniško zakonsko osnovo, ki iz-
ključuje japonske priseljence in
zmanjšuje evropsko priseljevanje
za 50 odstotkov.

Negativen glas so oddali sena-
torji Colt, Weller, Bayard, King,
Gerry in Walsh.

Predlogi, ki sta ju sprejela po-
slanska zbornica in senat in ki se
razlikujeta v primeroma kaj ma-
le važnih podrobnostih, gresta se-
daj pred konferenčni odsek obeh
zbornic zveznega kongresa. Vodi-
telji prerokujejo, da bo zakonska
osnova v predsednikovih rokah
najkasneje v štirinajstih
dneh.

Potem se bo treba odločiti pred-
sedniku Coolidge, ali jo vetira, ka-
kor to želi državni tajnik Hughes,
ali jo podpiše, kakor to hoče de-
leža, ki izraža svoje mnenje po
svojih predstavnikih v kongresu,
ali pa dopusti, da postane postava
brez njegovega podpisa, kakor
mu to svetujejo tisti, ki so v nje-
govi neposredni bližini.

Senatorji in poslanci priznava-
jo, da so prejeli kar cele kopice
pism in brzojavk, v katerih jih
tudi je pozivljajo, naj se ne dajo
smajati in naj ostanejo trdni na
svojem stališču, ki so ga zavzeli
glede na vprašanje o izključitvi
nespoljivih priseljencev.

Hišna in senatna predloga se
popolnoma strinjata v dveh naj-
važnejših določbah — in sicer v
japonski izključitvi in dvadseto-
ni kvoti na podlagi ljudskega šte-
tja l. 1890. Po prvi so vsi Azijci
in med temi seve tudi Japonci iz-
ključeni. Po drugi pa je evropska
imigracija omejena na 161,000
oseb na leto.

Senatna predloga ima nadaljno
določbo, po kateri bodo kvote za
evropske dežele dne 1. julija 1927
omejene na 150,000 oseb.

Predloga poslanske zbornice do-
voljuje vstop sorodnikom tistih
priseljencev, ki so že tukaj, ne-
glede na določeno število dopus-
ljivih priseljencev. Senatna osno-
va jih vključuje v kvote, ali jim
pa daje prednost. Predloga po-
slanske zbornice tudi dovoljuje
vstop mnogim izurjenim in izve-
žanim delavcem ne glede na kvote,
in vsebuje klavzulo, po kateri
bodi prepričano uhanje v to de-
ležo pomoričkom, ki prihajajo v
ameriške luke, zapuščajo svoje
ladje ter ostajajo tukaj.

846 proti 20 glasovom je senat
sprejel amandament senatorja
Simmons. Ta določa tole:

"Kadarkoli prosi legislatura a-
li governer te ali one države de-
lavskega tajnika za izurjene po-
ljudske delavce, ki so izvežbani
v poljedelstvu, gozdarstvu, vrt-
narstvu ali živinorejstvu, naj prei-
ščeta zadevo poljedelaki in delavski
tajnik ter naročita konzulum, da
dajeta prednost izurjenim kmetom
in izvežbanim poljedelaki delavcem,
da se tako pride potrebi
volkom.

"Določena prednost pa ne sme
v nobenem slučaju presežati 25
odstotkov kvote, odmerjene do-
ležni deželi."

Senator Reed je nasprotoval temu
amandamentu, trdeč, da ni ne-
pristranski.

"Ze dostikrat je bil velik za-
stanek v zidanju po celi deželi
valed pomanjkanja izurjenih stav-
nih delavcev," je rekel. "Včasih
bo čutno pomanjkanje izvežba-
nih delavcev tudi v drugih indu-
strijah. Zato ni prav, da dajemo
prednost kmetom. Predloga daje
prednost sorodnikom tistih prisel-
jencev, ki so sedaj v deželi. Ali
to bi naj bila edina dovoljena
prednost."

Senator Willis je poizkušal od-

Pregled dnevnih do- godkov.

Amerika.

Senat je v celoti sprejel John-
sonovo priselniško predlogo, ki
postane zakon morda v dveh
tednih.

Vojna s turisti v Arizoni, kate-
ra se je zaprla radi živinske kuge
v Kaliforniji.

Privatni pobojniki streljajo na
stavkajoče rudarje v Kentuckyju.
Sedem ognjegasev našlo smrt
v požaru v Chicagu.

Inozemstvo.

Japonska vlada je sklenila ča-
kati in opazovati.

Korejci so veseli, da je Amerika
izključila Japonce.

MacDonald se je baje sprijaznil
s Poincarejem.

Japonska vlada bo ča- kala.

Kabinet v Tokiju je sklenil po-
čakati, da vidi, kako se razvi-
jejo stvari s Ameriko.

Tokijo, 19. apr. — Japonska
vlada je včeraj sklenila počakati
in opazovati, ne pa drveti s kakš-
no akcijo z ozirom na konflikt, ki
je nastal z Združenimi državami
radi imigracijskega zakona.
Voditelji vladne stranke še
vedno upajo, da predsednik
Coolidge vetira zakon ali da pride
kaj drugega — morda kakšna
mednarodna akcija s strani lige
narodov — ki omili spor. Medtem
pa rastejo vrste opozicije, katera
hrupno obsaja sklep ameriškega
kongresa in zahteva od vlade
"energično akcijo".

Priče razbreme- nitje Wheelerja.

Washington, D. C. — Stvari so
se zasukale tako, da so se vloge
izmenjale. Senator Wheeler iz
Montane, ki je bil v Brookharto-
vem odseku izpraševalec na raz-
nih burnih sejah, je sedel na za-
tožni klopi pred odsekom svojih
tovarišev, ki so nastavljeni, da
preiščejo njegovo obtožnico, ki jo
je naperila greatfallska porota
proti senatorju Wheelerju.

Bivši kongresnik Tom Stout iz
Montane je bil prva priča. Ta je
dejal, da je bil Wheeler, ki je bil
takrat ravno izvoljen za senatorja,
pripravljen zastopati oljnega last-
nika Campbella izključno le na so-
diščih.

Nato je bil zaslišan Campbell
sam. Senator Borah ga je vpra-
šal:

"Ali ste mu kdaj plačali za de-
lo na departmentu za notranje
zadeve?"

"Ne," odgovori priča. "Sena-
tor ni šel nikoli pred department.
Ponovno mi je dejal, da me ne
more zastopati v takih zadevah.
In s tem je bilo zaslišanje tudi
končano.

Lodge branil Coolidge.

Washington, D. C. (Federated
Press.) — V govoru, ki ga je go-
tovo narekovala silna stiska re-
publikanske stranke, je senator
Lodge zagovarjal Coolidgejeve fi-
nančne preiskave v zadevi na-
povednega tajnika Mellona. Izjavil
je, da bilo najteje Francis J.
Heneyja za odsekovega preiskova-
valca, oziroma pravnega svetovalca
"uničujoče". Kljub temu, da
so bili že taki slučajji v senatu, je
dejal senator Lodge, bi si odsek
vseeno ne smel izbrati pravnega
svetovalca brez dovoljenja od
strani zveznega senata.

Senator iz Massachusetts je za-
trdil, da je bila preiskava, kako
se obnaša Mellon v svojem uradu,
odredjena le, da bi lažje delovala
proti Mellonovemu davčnemu na-
ertu opozicija. Demokratje so od-
govorili, da je bil davčni načrt že
mrtev tedaj, preden se je pričela
preiskava pravosodnega depart-
menta.

meriti kvoto tudi Kanadi, Mehiki
in ostalim ameriškim deželam, pa
bi njegov tozadevni amandament
odklonjen s 60 proti 12 gla-
sovom.

7 OGNJEGAS- CEV IZGUBILO ŽIVLJENJE.

Stena stare dvorane na Blue Is-
land ave. v Chicagu se je porušila
na cesto, podsula sedem ognjegas-
cev ter težko telesno poškodovala
18 drugih.

MRLIŠKI OGLEDA SUMI, DA JE BIL OGENJ PODTAKNEN.

Chicago, Ill. — Kolikor je da-
zdaj znanega, je bilo sedem ognje-
gasev ubitih in osemnajst pa te-
lesno poškodovanih, ko se je zi-
dovje štirinadstropnega gorečega
poslopja — Curran's Hall — na
1363 Blue Island ave. porušilo na
cesto. Trupla in brigalne so po-
kopane v razvalinah. Požar se je
vnel v petek ponoči.

Policaji in ognjegasci so nen-
morno prekopavali kadeče se raz-
valine celo noč, odstranjevali mi-
lice te riskali še druge, ki utegne-
jo biti pokopani tamkaj. Ali sploš-
no mnenje prevladuje, da so dobi-
li vse žrtve iz razvalin.

S stališča življenjskih izgub
smatra oddelek požarne brambe
to za najhujšo nesrečo, kar jih je
še obiskalo čikaško mesto od tedaj,
ko je gorelo l. 1910 v čikaških
klavnicah. Tedaj je izgubil živ-
ljenje načelnik požarne brambe
in dvajset njegovih moč.

Izprva so mislili, da je to le
majhen požar. Ali pol ure pozneje
pa so poklicali že vse reševalne
agencije v mestu na pomoč. Kaj-
ti treba je bilo skrbeti za težko
telesno poškodovane in odstraniti
na tone podrtoga zidovja s ceste.

Reševalno delo je bilo zelo o-
težkočeno, ko je podiračje se zi-
dovje prekinilo vse kable mestne
razsvetljave ter tako spravilo vse
okolice v popolno nočno temo.
Plamenice in druge umetne luči
so rabili ob razkopavanju razva-
lin in reševanju podstutih ognje-
gasev, ki si v razvalinah niso
mogli pomagati, čeprav so bili še
pri življenju.

Telesne poškodbe so bile stra-
ne. Žrtve so stokale v razvalinah
ob strahovitih mukah.

Načelnik požarne brambe Buck-
ley je vodil reševalno delo, dočim
je policijski načelnik Collins o-
sebnopoveljal 1,000 policajev, da
so zabrajevali dostop tisoče-
rim in tisočerm, ki bi šli radi na
lice mesta pomagat ponesrečenim
ognjegascem.

Lekarne v bližini so bile izpre-
menjene v začasne bolnišnice. Bol-
niško osonje je prihitalo iz okraj-
ne bolnišnice, da je vzelo težko
poškodovane ognjegase v oskrbo.

Kompanija števil 12, s sedežem
na Oakley ave. in 13. cesti je bila
skoro popolnoma uničena, ko
se je porušilo zidovje. Izmed tega
osobja je bil en član odnesel
zdravo kožo, in sicer Peter Lee.
Vsi drugi so bili ali v bolnišnici,
mrtvašnici, ali pa jih pogrešajo.

Čete števil 5, 107, 2, 1 in 14 so
bile poleg že zgoraj omenjene naj-
hujše prizadete.

Če je požarna bramba videla,
da je pričakovati vsakeas neizog-
ibnega razsula, zakaj je potem
poslala svoje ljudi v gotovo smrt?
Če pa ni vodstvo videlo te nevar-
nosti, potem je moralo biti ali za-
nikarno, ali nesposobno. Stvar bi
bilo treba natanko preiskati ter
dogmati, zakaj je moralo toliko
ognjegasev dati svoje življenje.
Mrliški ogleda je uvedel prei-
skavo, ki naj dožene, ali je bil to
požig, ali pa slučajna nesreča.

Tudi to je treba dogmati. Ali
predvsem pa bi naj bila tuvedena
preiskava, ki naj dožene, zakaj
so bili ognjegasci poginani v go-
tovo smrt, ko je bilo vendar prič-
akovati, da se bo staro poslopje
zrušilo ter pokopalo, kar bo za-
seglo.

Ruska kneginja tatica.

Kopenhagen, 19. apr. — Olga
Kozlovska, bivša ruska kneginja,
ki je med revolucije pobegnila iz
Petrogada, je bila včeraj obsoje-
na na osem mesecev ječe in po
prestanem zaporu mora zapustiti
Dansko. Olga je ukrala za 25,000
dolarjev draguljev.

Za svobodo zaprtih delavcev.

New York, N. Y. (Fed. Press.)
— Zveza za ameriške civilne svo-
boštine je na podlagi ustavnih
pravice do svobodnega govora vt-
žila apel za takojšnje in brezpo-
gojno pomiloščenje štirih žrtev
pennsylvanske državne uporniške
postave. Jelniki Jos. Martinovič
in Izrael Blaikenstein, ki sta komu-
nista in pa Charles Spinak in
Steve Zonov, ki sta člana unije
evskih delavcev, so bili obsojeni
l. 1921 in 1922. na tri do pet let
zajora.

Prva dva sta bila obsojena, ker
sta bila člana komunistične stran-
ke. Proti njima je prišel samo en
vladni vohun. Spinak in Zonov
sta bila obsojena, ker sta delila
radikalne letake.

Enindvajset članov Delavske
stranke čaka sodne obravnave v
Pittsburghu, Farrellu in Philadel-
phiji po isti državni uporniški po-
stavi, in pričakovati je, da bo po-
miloščenje zelo vplivalo na izid
predstojećih sodnih obravnav.

Illinoiški in newyorški gover-
ner sta že zdavnaj oprostila jet-
nike, obsojene po takšni postavi v
družinskih državah. Governer Pin-
chot v Pennsylvaniji je nasproto-
val uporniški postavi, preden je
postal governer.

Pobojniki na delu v Kentuckyju.

180 milijarjev čisti privatno obo-
roženo gardo, katere strelja na
stavkajoče rudarje.

Pineville, Ky. — (Fed. Press.)
— Dasi sta dve kompaniji kentuck-
jske milice odšli iz rudarske
kempje Straight creek, blizu Pine-
ville, je tam še 180 vojakov, ki
imajo nalogo čisti privatno obo-
rožene pobojnike, ki streljajo v
kolibe rudarjev, ki so v stavki od
1. aprila.

Med prebivalci vlada splošno
ogorčenje radi prihoda vojaških
čet. Takozvana "rudarska vojna",
ki je tu izbruhnila, je stara po-
vest. Lastniki premogokopov niso
hoteli podpisati pogodbe s unijo
rudarjev. S tem so izvali štrajk.
Profesionalni skebi so bili takoj
importirani v te kraje in z njimi
vred so prišli oboženi pobojniki.
Stotine rudarskih družin je po-
begnilo iz kempje. Nato se je zgo-
dilo — kar se vedno "zgodi" —
da je bil gardist ubit med sploš-
nim streljanjem. Krivi so bili
kajpada rudarji in governer je
brz postal milico sem.

Toda governerjeva akcija je na-
letela na odpor občine, ki ne mara
vojaštva v svoji sredi. Governer-
jeva pisalna miza je bila hitro po-
plavljena s protesti. To je poma-
galo, da je governer Fields od-
pozval milijarje, pustil pa je 180
mož za "skrajno potrebo".

D. M. Binham, pinevillški od-
vetnik, je pisal governerju, da je
družba Liberty Coal & Coke Co.
hotela vojaške čete zato, da prvič
zdrobi rudarsko organizacijo in
drugič, da diskreditira governer-
ja pri delavcih, ki so ga podpirali,
ko je bil kandidat.

MAL DAUGHTERY BO ARE- TIRAN.

Washington, D. C. (Federated
Press.) — Senatorja Wheeler in
Brookhart sta po eksekutivni seji
svojega odseka dne 16. aprila iz-
javila, da bo brat pravosodnega
raztajnika Mal Daugherty areti-
ran in poveden pred senat, da ga
ta kaznuje radi tega, ker se ni
zmenil za odsekovo povabilo. Ho-
ward Mannington, ki je kljuboval
odsekovemu povabilu ter se po-
slišil istega izgovora kakor Harry
Sinclair, čel, da nima preiskoval-
ni odsek nobene pravne oblasti
raziskavati zasebne zadeve, bo pu-
zvan na zatožni klop pred zvez-
nim sodiščem, kjer bo obdolžen
podkupljivosti in zarotništva za
kršitev zveze postave. Mannington
je bil eden Daughertyjevih
najožjih pajdašev, ko je bil Daugherty
še član zveznega kabineta.

O njem je rečeno, da je imel de-
lež grabežnega bakšiša v izdaj-
nju klanjarskih dovoljenj in pro-
tipostavnih transportacij filmov,
predstavljajočih Dempseyjevo pre-
tepanje.

MacDONALD JE POD VPLIVOM POINCAREJA?

Baje je spoznal, da je res treba
trdo nastopiti proti Nemcem
kot delajo Francozi v Porurju.
Tajno dopisovanje med Londo-
nom in Parizom.

London, 19. apr. — Iz gotovih
virov se je izvedelo, da si Ramsay
MacDonald in francoski ministrski
predsednik Poincare neprestano
dopisujeta o reparacijskem vpra-
šanju še kake tri tedne. Zdaj sta
se baje zedinila, da je najbolje, da
vsaka konkretna akcija v svrhu
rešitve tega vprašanja na temelju
Dawesovih priporočil čaka do
zadnje polovice meseca maja ali
prvih dni junija. V tem času bodo
končane volitve v Nemčiji in
Franciji in od izida nemških volit-
ev je veliko odvisno, kaka bo
tozadevna akcija. Ako zmaga
monarhisti, ki bi najrajši anulirali
versalsko pogodbo, tedaj bo po-
trebna akcija s ostrimi zobmi.
Nemške volitve bodo nedvomno
vplivale tudi na izid volitev v
Franciji. Zmaga reakcije v Nem-
čiji bo imela za posledico, da se
utrudi Poincare s svojim naciona-
lističnim blokom.

Kakor se glase gori omenjeni
viri, je Poincare prepričan Mac-
Donald, da edino sredstvo, ki
užene Nemčijo, je okovana pest.
Francija je pripravljena sprejeti
Dawesove načrte, toda pogoje
glede Porurja izpolni šele tedaj,
kadar Nemčija izvede te načrte.
Nemčiji ni nič verjeti, zlasti ne v
slučaju, če pridejo v vlado monar-
histi in stari junckerji.

MacDonald — se glasi poročilo
— je zadnje čase prišel do spo-
znanja, da je nemogoče priti slepa
do dogazovanja s sedanjo nemško
vlado. Tudi njegova vera v nem-
ško demokracijo se je omajala.
MacDonald je imel te dni nepri-
jetno izkušnjo. Bil je to slučaj
bavarskega profesorja Quaiddeja,
voditelja nemških pacifistov, ki
je MacDonaldov stari prijatelj.
Quaidde je pred nekaj tedni pisal
predsedniku Ebertu, pozivajoč ga
v imenu pacifističnih družtev, naj
vlada ustavi tajno oboroževanje v
Nemčiji. Quaidde je dejal v pismu,
da ima dokaze, da nemška arma-
da šteje že 200,000 moč, to je po-
lovico preveč kot dovoljuje ver-
salska pogodba. Radi tega pisma
je bil Quaidde aretiran in general
von Seeckt, vrhovni poveljnik
armade, ga je obtožil veleizdaje.
Tedaj je intervenirala angleška
vlada. MacDonald je v prijateljs-
skem, toda ostrem tonu opozoril
nemško vlado, naj ne nori in si ne
dela sovražnikov v Angliji s škand-
alom, ki ga izzove omenjeni kri-
vični proces.

Ta slučaj je baje prepričal Mac-
Donald, da nevarnost nemškega
militarizma še ni odstranjena in
začel se je nagibati k stališču
Francije.

Paris, 19. apr. — Poluradno se
poroča, da je Poincarejeva vlada
privolji sprejeti načrte Dawesovih
in McKennovih zvedencev, toda
prej mora doseči dogovor s osta-
limi zavezniki glede koncertne
akcije napram Nemčiji za slučaj,
da Nemčija prekrši nove repara-
cijske določbe.

Američani dvomijo, da bi se
Anglija dala pridobiti za tak do-
govor. Stvar je jako zamotana.
Francija ima vsepolno protipogo-
jev in pridržkov. Kar se tiče po-
svojila Nemčiji, ni dvoma, da ga
bodo mednarodni bankirji hitro
podpisali. Pričakuje se, da Ameri-
ka podpiše polovico, to je \$100-
000,000, Velika Britanija \$75,000-
000, preostanek \$25,000,000 pa
ostala Evropa, vključivši Fran-
cijo.

SMALL KONTROLIRAL DRŽAV- NO KONVENCIJO.

Springfield, Ill. — Governer
Len Small je imel s svojimi za-
vezniki republikanske državne
konvencije, ki se je vršila tukaj
zadnji petek, popolnoma na vse-
tjih. Spisal je platformo in izbral
lastno skupino predsedniških elek-
torjev in kandidatov za poverje-
nike illinoiške univerze. Delegat-
je, ki so nasprotni Smallu in nje-
govi politiki, niso bili navzočni.
Governer je s svojimi prijatelji
odobril staro Lundin-Thompsono-
vo platformo, ki jo je zavrgla
državna konvencija l. 1920. pod
vodstvom Franka O. Lowdena.

Alli governer se je zavzemal za
tisto staro platformo ter bil zopet
nominiran za governerskega kan-
didata na njeni podlagi. Tako jo
je sprejel ostali del državnih kan-
didatov. Na prihodnjih volitvah
meseca novembra pride tista pla-
tforma volilec v odobrenje, ali
pa v odklonitev.

Konvencija je jela poslovati,
predsednik Coolidge odobren,
Lundinovi delegaciji iz Chicaga
dani sedeži in odsek iz l. 1920. je
bil priznan kot postavno in red-
no izvoljeni republikanski odsek
za okraj Cook.

VREME.

Chicago in okolica. — V torek
deloma oblačno; sveži, menjajoli
se vetrovi. Temperatura zadnjih
24 ur: najvišja 48, najnižja 38.
Solnce izide ob 5, zalze ob 6:37.

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Narodi si "Slo- vensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Knji- ževna matice S. N. P. J.

"Rusija in Nemčija".

Chicago, Ill. — "Rusija in Nem-
čija" — povest o dveh republi-
kah, je nov film, ki očitno Nem-
čijo v pesteh boja za življenje in
smrt, doim gre Rusija mirno po
poti miru in obnove. Na Ruskeu
popravljajo razrita pota, otroci
plešejo, stavbe se dvigajo, delavci
niso v neprestanem strahu pred
brezposelnostjo in zatiranjem. Se-
daj izpoznavajo, kako krásno mo-
re biti življenje, kjer ni nobenih
kapitalističnih gospodarjev.

V Nemčiji so kričali in težavo.
Čete korakajo v jeklu po cestah,
da zatirajo "proletarske stolpe".
Delavci se unikajo godrnjaje. Re-
volucija tili povsod. Beda, ki se-
daj razsaja po Nemčiji, je nazno-
na. Otroci umirajo od lakote in
bolezni. Lakota uganja svoje
grozne orgije med trpešim prebi-
valstvom po krásnih starih nem-
ških mestih. In vendar ni zamor-
jen duh odpora. Orjaške sile se
bijejo med sabo.

Vse to je videti v tem novem
filmu, ki razvija pred tvojimi oči
edni zgodovino v porajanju. To si-
ko daje odbor za mednarodno de-
lavsko pomoč, in čisti dobiček je
namenjen nemškim delavcem v
odpomoč.

Odbor za mednarodno delavsko
pomoč, odbor, ki je ameriška po-
družnica organizacije Der Inter-
nationale Arbeiter Hilfs Komitee,
se obrača do ameriškega delav-
stva, naj kaj stori za otroke nem-
ških delavcev.

Ta slika pride v Orchestra Hall
na 220 S. Michigan Blvd. dne 14.
maja 1924 ob sedmih in devetih
zvečer.

Korejcem je všeč japonska določba.

Washington, D. C. (Federated
Press.) — Predsednik "korejske
republike" dr. Syngman Rhee po-
zdravlja japonsko izključujočo
postavo, ki jo je odobril kongres.
Po njegovem mnenju bo ta odloč-
ba postavila gospodarje njegove
domovine na isti stavež v Ameriki,
na kakršnem so Korejci in Kitsuji.

"Japonska izključitev je fait
accompli ali gotova stvar, kakor
se zdi, in posledica japonske aro-
gance do vseh drugih narodov,"
je rekel v svoji tozadevni izjavi.
"Dočim izključuje določba vse o-
rijentalce, ne nareja nobenega
praktičnega učinka proti Korej-
cem. Radi japonske arogantne
vladnohlepčnosti so bili Korejcem
zanikani potni listi brez potrdila
od strani japonskih konzulov. Pot-
nega lista nisi dobil, dokler nisi
izjavil svoje vdanosti in vernosti
Japonski — a noben iskren Korej-
ec bi ne mogel narediti tega. Mi
pozdravljamo izključujočo odlo-
čbo, ker je z njo preklican tudi ta-
kozvani "gentlemanski dogovor".
Zdaj smo vsaj enaki."

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE... LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE... Cens oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naslov na vsi, kar ima stik s listom: "PROSVETA" 2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT" Organ of the Slovene National Benefit Society. Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Maja 31-24) poleg valoga imena na naslovni pomeni da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

OD DVORNEGA NORCA DO KNEZA.

Gabriele d'Annunzio je res praktičen človek in lahko se reče, da se še nobenemu dvornemu norcu ni posrečilo splezati tako visoko po družabni lestevici navzgor, kot je d'Annunzio. Svojo karijero je pričel z zlaganjem pesmi v počaščenje kraljevega dvora in vsega, kar je z njim v zvezi.

Prišla je svetovna vojna. D'Annunzio je spoznal, da bo moral pričeti nekaj drugega, kajti ljudstvo bo imelo še manj časa, da se zanima za njegove pesniške proizvode.

Stvar je bila namreč takrat izvedljiva. Stara Avstrija je bila v razsulu, Jugoslavija pa ni imela dosti oborožene moči, da spodi z Reke d'Annunziove desperade, ker je d'Annunzio dobil na pomoč še regularno armado in nekaj bojnih ladij.

Kljub d'Annunziovi pustolovščini je postala nevarnost, da Italija ne obdrži Reke. Da ta nevarnost izgine, je italijanska vlada pričela na željo italijanskih ekspanzistov in imperijalistov intrigirati na Balkanu.

Ko je bil ta cilj dosežen, je plebejec d'Annunzio postal plemenitaš. To ne pomeni, da je postal bolj pameten, ali da se je po njegovih žilah pričela pretakati takoj plava kri mesto rdeče, ampak dali so mu naslov "Principe de Monte Nevoso" (knez Snežniški).

Vse to je d'Annunzio dosegel, ker je ostal zvest sluga italijanskih ekspanzistov in imperijalistov. Zasluga d'Annunzijevega je bila ta, da je v Reki videl same Italijane, ko so drugi videli, da so Hrvatje in Slovenci v večini.

Zavedno italijansko ljudstvo, kolikor ga je, ne da počenega groša za d'Annunzia in njegove naslove. Nezavedno maso pa italijanski mogotci s takimi komedijami zavajajo na pot tistega blaznega in prenapetega šovinizma, na katerem ljudje pozabijo, da so ljudje, in so v šovinistični opojnosti pripravljeni izvršiti vsako hudo delstvo.

IZKLJUČITEV JAPONCEV.

Propaganda za izključitev Japoncev ni bila zaradi tega močna v Kaliforniji, ker so bili Japonci nevarni konkurenti ameriškim delavcem, ampak zaradi tega, ker so pričeli konkurirati malim trgovcem na Pacifični obali.

Neki kalifornijski list je prinesel vest, da je v Los Angelesu 1100 japonskih trgovcev, ki prodajajo sadje in zelenjavo na drobno, in 265 veletrogocev. Dalje je 625 lastnikov tovornih avtomobilov, 560 groceristov, 416 apartamentnih hiš, hotelov in prenočevališč, 210 restavracij, 92 brivnic in 27 goraž. Te številke so prestrašile trgovski svet, da je pričel s propagando za izključitev Japoncev, ki je končno uspela zaradi nerodne taktike japonskega poslanika.

Izključitev Japoncev bo seveda imela gospodarske posledice, kajti na Japonskem bodo džingoti priporočali represalije. Zdaj je nemogoče povedati, kako velike bodo te posledice, ker nihče ne ve, kakšne uspehe bodo dosegli japonski džingoti s svojo agitacijo.

Izključitev Japoncev bo seveda imela gospodarske posledice, kajti na Japonskem bodo džingoti priporočali represalije. Zdaj je nemogoče povedati, kako velike bodo te posledice, ker nihče ne ve, kakšne uspehe bodo dosegli japonski džingoti s svojo agitacijo.

Izključitev Japoncev bo seveda imela gospodarske posledice, kajti na Japonskem bodo džingoti priporočali represalije. Zdaj je nemogoče povedati, kako velike bodo te posledice, ker nihče ne ve, kakšne uspehe bodo dosegli japonski džingoti s svojo agitacijo.

Izključitev Japoncev bo seveda imela gospodarske posledice, kajti na Japonskem bodo džingoti priporočali represalije. Zdaj je nemogoče povedati, kako velike bodo te posledice, ker nihče ne ve, kakšne uspehe bodo dosegli japonski džingoti s svojo agitacijo.

Izključitev Japoncev bo seveda imela gospodarske posledice, kajti na Japonskem bodo džingoti priporočali represalije. Zdaj je nemogoče povedati, kako velike bodo te posledice, ker nihče ne ve, kakšne uspehe bodo dosegli japonski džingoti s svojo agitacijo.

Izključitev Japoncev bo seveda imela gospodarske posledice, kajti na Japonskem bodo džingoti priporočali represalije. Zdaj je nemogoče povedati, kako velike bodo te posledice, ker nihče ne ve, kakšne uspehe bodo dosegli japonski džingoti s svojo agitacijo.

Izključitev Japoncev bo seveda imela gospodarske posledice, kajti na Japonskem bodo džingoti priporočali represalije. Zdaj je nemogoče povedati, kako velike bodo te posledice, ker nihče ne ve, kakšne uspehe bodo dosegli japonski džingoti s svojo agitacijo.

Izključitev Japoncev bo seveda imela gospodarske posledice, kajti na Japonskem bodo džingoti priporočali represalije. Zdaj je nemogoče povedati, kako velike bodo te posledice, ker nihče ne ve, kakšne uspehe bodo dosegli japonski džingoti s svojo agitacijo.

Izključitev Japoncev bo seveda imela gospodarske posledice, kajti na Japonskem bodo džingoti priporočali represalije. Zdaj je nemogoče povedati, kako velike bodo te posledice, ker nihče ne ve, kakšne uspehe bodo dosegli japonski džingoti s svojo agitacijo.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Breezy Hill, Kans. — Rojak iz Girarda, Kans. hoče na vsak način prepričati javnost, da je zaveden član človeške družbe, a v svojem pisanju očitno nima uspeha. Piše, da ni resnica, da bi bili delali po državno zaščito.

Voditelji, nazadnjaški ali napredni, kolikor je znano, niso nikogar silili k delu po 1. aprila tistega leta. Stavkokazi so si lastili to pravico sami brez dovoljenja voditeljev, ker njim ni bilo mar za unijo, samo da so lahko kopali premog in kjer je bila prilika, ga prodajali po odesniški ceni.

Znano mi je še, kako viharno so bile seje pri družtvih v Kansasu. Če kdo ni bil suspendiran je to v njegovo korist. Govorilo je arce, ne pravila. Na vse to pa je najmanj umestno norčevanje.

Par dopisovalcev, ki jim morda razmere niti niso prav znane, se je oglasilo z zagovarjanjem rojaka in imajo razno namigavanje. Priporočam vsem dopisovalcem, da se ne poslužujejo nikalnih zvijač, še mislijo koga grejati ali ga hvaliti. S tem ne povzročajo drugega kot da pada sum na nedolžnega, kateremu se na misel ni prišlo, da bi kritiziral. Tako povem na primer rojakinji A. K., da jih je več z njenima začetnima grkami v Wisconsinu. Če pa slučajno pisec vseeno hoče dati tak dopis v javnost, mu svetujem, naj vsaj devetkrat premisli prej, da ga nekoč ne bodo prezirali zavedni delavci, kajti vsaka stvar pride enkrat na dan, če ne prej, čez sedem let. Da, precejšnje kupe smeti imamo povsod, zlasti v Kansasu, da jih lahko vsak vidi s prostim očesom.

Leta 1921 do 1922, ko je bila stavka, se pa farmarica ni oglašala z dobrim poukom in prispevkom. Nikjer nisem čitala podpisa A. K. iz Wisconsinu. Nimam farne ne polnega mošnjaka, kot piše, zato je treba pometati tam kjer so smeti — v premogarski industriji.

Dopisovalka vprašuje, kdo je po mojem mnenju najbolj napreden. Od ene strani bi sodila, da je ona, ker se je ona oglasila prva, drugače pa pravimo delavci, da je napreden tisti, ki drži z delavci, ne s profitarji, pa naj bo katoličan, demokrat ali socialist. Značajen mora biti človek, ne pa tak, da se da prigniti na vsako stran, kar čez noč postane iz "naprednjaka" katoliški pajdaš. Če ga pa vprašam, zakaj se je spreobrnil, pa se zvija kakor črv, ko stoplja nanj; ali pa zabrusi nazaj, da se mora prijeti tam, kjer je vsemogočni dolar. Vsekakor je socialist ravnotako zmožljiv človek in zna prav tako streljati kozle kakor kdo drugi.

Vojna je hujša kot štrajk, to mači dopisovalka. Pa s tem še ni rečeno, da je štrajk brez nadlog. Ona pozna na primer človeka, ki mu je štrajk prinesel lepe denarce. Ta pesem se sliči kakor tista o prohibiciji. Tisti, ki delajo z njo dobro kupujejo, se ne bodo nikdar potegovali za njeno odpravo. Vsekakor pa je štrajk tudi svojevrstna vojna. Vojno vpriszarjajo kralji, cesarji in drugi imperijalisti, štrajk pa kapitalisti in stavkokazi.

Kdor je čital pripovedovanje A. Recharja, dogodke iz Herrina, Ill., leta 1922, Zapadne Virginije in tudi iz prijaznega Kansasa leta 1921 do 1922, ko je vihrala na pohodih unijska ameriška zastava, bo priznal, da je stavka boj, v katerem trpi delavstvo kakor v vojni.

Rojak iz Utaha je pisal, da v hosti živi pošast, ki proži na mimoidoče. Drugi pa se pogovarjajo o avtomobilih, ki si jih bodo nabavili med prihodnjo stavko. No, to pot bodo morali čakati še tri leta. — Nekdo se je celo izrazil, da je dal aretirati stavkarja, ker mu je rekel "akeb". Pri nas do sedaj ni ničesar čutili, da bi se ogrevali za pohod nad črnega v stavki drugih. Za polnim obratom se morajo poč nekotilo odpočiti.

Rojak A. Rechar so še veliko spominja, čeprav so že minula od dogodkov davna leta. Tudi farmarji v rudniških okoliših niso vsi nedolžni, saj se vidi, kako so se

našli še skoraj v vsaki stavki, da gredo pomagat podjetnikom. Dopisovalko bi vprašala, kako bi se ona počutila po 24 letih bivanja v unijskih krajih, da bi nenadoma prišla sprememba in bi po mnogih žrtvah in bojih ostali kraji unijskij? Američani imajo ročnico o drevesu, ki pravi: "Če ne maraš mojega sadu, ne tresi me." Ta je tu umestna.

Resnica je, da je nekaterim tako pisanje nečisto, a tako je tudi res, da je velika večina rudarjev z nami. Saj to lahko razberem iz listov, katerih imam naročenih pet različnih. Tudi v Kansasu je tako, kar povzroča, da so se mnogi prostovoljci pričeli seliti drugam. Od tu odpotuje tudi dobroznani rojak Leon Junko iz Yala namkam proti Michiganu. Nazadnjaikom ni bil moč nič kaj pri sre, kajti kar je on govoril, je tudi izpolnil; njega lahko štejemo med zavedne. Rojaki, pomagajte mu, kamor pride, zlasti tisti, ki se potegujete za osvoboditev delavstva. Želim njemu in družini obilo sreče, več kot jo je imel v Kansasu.

Tudi k nam je prišla spomlad, toda le s tugo in bolečjo za tujakunje prebivalce, ker tu so izprti rudarji že od 1. aprila radi znižanja mezd. Unijskij kakor unijskij rudarji, držite se proč od Kansasa na vsak način hočejo obratovati pod odprto delavnico, kar pa se jim ne bo posrežilo, če se bodo rudarji drugih držav držali proč od Kansasa. Tu pa ostanimo trdni vsi in se ne dajmo zapeljati po sladkih besedah, da se pozneje ne bo treba zagovarjati po časopisu.

Woodward, Iowa. — Iz stare domovine smo dobili registrirano pismo od nekega dekana, ki prosjači, da bi pomagali nabaviti nove zvonove, ker strašno pogreša. Zdi se mi škoda prostora, da bi pisal vsebinsko tiste grame pisma, zato navedem samo odstavek, ki se glasi neznanako milo: "Ljudstvo je izgubilo zadnjo tolažbo, ko je peklenška hudobija skovala zaroto, da morajo za očeti in sinovi iti še zvonovi prežalostno pot na vojsko. Pometali so jih iz visokih lin naših stolpov, kjer so stoletja peli bogu v čast in slavo, ljudem pa oznanjali mir na zemlji. Odvzete zvonove je in ostanjo bogoskrunsko delo, ki ga bo moral pravični bog kaznovati. Ta rop zvonov je prinesel nagli konec krvavega klanja. Meseca oktobra 1918 je bil ropar zvonov premagani in pomandran v tla — vojske je bilo konec. Pa odvzeti zvonovi se nam niso več vrnil. Tujec nam jih noče dati, zato moramo misliti, kako si kozjanjski farani nabavimo nove zvonove. Strah nas je, ker smo sami prešibki, da nam ne preostaja drugega kakor obrniti se na drage rojake v tujini, da nam prispedijo na pomoč. Trkamo na radodarna in usmiljena srca za pomoč, da dobimo v doglednem času druge zvonove. Bog vam bo stotero plačal. Zvonovi stanejo pol milijona kron."

Torej še je prilika za tiste, ki verujejo, da je bog stlačil skupaj prvega človeka iz ilovice in je Marija spočela od svetega duha. Stori jo lahko dobro delo, za katero bodo poplačani po smrti.

Ko ravno pišem se lepo zahvalim rojakinji M. A. za opravičevanje na moj dopis v "G. S." Jaz pa se nimam za kaj opravičevati, samo par besed hočem omeniti, ki jih ona ni razumela v mojem dopisu, ali pa so ji drugi napačno povedali, ki sami niso razumeli pravilno.

Dopisovalka pravi, da sem jo napadla. Morda sploh ne ve, kaj se pravi napasti človeka. Jaz sem pisala dotični dopis, ne da bi bila omenila kako ime. Torej ne more reči, da je bila napadena. S svojim dopisom se je sama izdala javnosti. Radi onega "fajta" z Angležinjo, pravi, da sem jaz kriva, čeprav jaz osebno tiste Američanke prej še poznala nisem. Torej ji je moral nekdo drugi povedati vse tisto.

Ali je to kaj strašnega, če gre človeku sam regrad po glavni? Posrebno ča se ni treba plaziti čez leseni "fene" zanj, ni to prav nič hudoga. Tudi prisluskovati ne hodim, kot mi očita; mislim pa, da ima vsaka žena pravico iti tja, kamor jož.

Dopisovalka ni naročena na "G. S.", priporočam ji torej, naj si izposodi kje dotično številko in prečita, kaj sem jaz pisala, da ne bo napačno odgovarjala. Pisala sem v dopisu, naj rojakinje le pazi pri nabiranju regrad, pa ne radi moč.

Ako bi se vsi dopisovalci bali, da z dopisi nadlegujejo list, kot se je izrazila dopisovalka, potem bi naš večinski katera številka lista

bila polovico prazna, ali pa bi uredništvo moralo z drugimi gradivem napolniti. Tako pa čitamo večinskih raznovrstne reči. Čudno, da se nekateri oglašajo samo tedaj, ko komu odgovarjajo, drugače nimajo česa povedati. Nisem mislila več pisati o tem, pa ker sem opazila, da rojakinja ne odgovarja pravilno na moj dopis, sem morala pojasniti. — Mary Supan.

Prebava in prebavljivost raznih živil.

O prebavi sami in prebavljivosti raznih živil so razširjena pri širšem občinstvu najnapačnejša mnenja. Prebava hrane, ki jo zavijemo, se začne že v ustih. Čim bolj prebavljivo jed, tem več dela smo odvzeli želodcu in črevesom. V ustih se pa ne izvrši samo mehanično delo, ampak tudi kemično. Naloga sline ni samo ta, da napravijo jed opolzsko, one nam tudi pretvorijo škrob, ki se nahaja v hrani v sladkor. Podobno pretvarjanje se vrši dalje v želodcu, kjer prevzame želodčni sok vlogo ustnih sline. Želodčni sok razkraja trani sladkor v enostavnejše sladkorne vrste in razkraja vlakna in kite, ki vežejo mličnične stanilčevje zavžite hrane. Želodčni sok sestri mleko in razkraja maščobe v glicerin in maščobne kisline. Maščobe ovirajo namreč prebavi in telo jih more šele uporabiti potem, ko jih je želodčni sok spremenil v maščobne kisline, ki jih žleča in drugi sokki v črevesu pretvorijo v milu podobno tvarino. Uporabljive snovi gredo sedaj skozi črevesne stene v krvni obtok, ki jih potem odvaja do posameznih organov. Neuporabljive tvari pa izločajo črevesa. Iz gornjega razvidimo, da se odigra vsa največji del prebave v črevesih in ne v želodcu. Naloga želodca je, razup še omenjenega pretvarjanja ta, da nam spremeni hrano v močno tekočo kašo, ki jo potem v malih porcijah oddaja v črevesa.

Drugo važno vprašanje je prebavljivost različnih jedi. V sledeči tabeli podajamo pregled za prebavljivost različnih prehranjevalnih snovi:

Table with 2 columns: Food item and Digestion time in minutes. Items include Beefsteak, Čebula, Divjačina, Pižol, Gos, Govedina, Goveja jetra, Jabolka, Jajca, Jajca, mehko kuhana, Jajca, trdo kuhana, Jajca, ocvrta, Ječmenček na juhi, Jegerja, ocvrta, Klobasa, kuhana, Klobasa, pečena, Koštrunovina, pečena, Koštrunovina, kuhana, Krompir, pečen, Kruh, svež, Leča, kuhana, Maslo, Možgani, ocvrta, Orehi, Pesa, kuhana, Piščeta, kuhana, Piščeta frikassa, Piščeta, pečena, Sago na juhi, Solata, Sir, Šparglji, Špinača, kuhana, Svinjina, pečena, Svinjina, prekajena in kuhana, Raca, pečena, Ribe, kuhane, Ribe, pečene, Teletina, pečena, Telečja jetra, ocvrta, Zelje, kislo in kuhano, Zelena, kuhana.

Grozen umor na Ljubljanskem polju. — Fanci Petkovšek, 21 let stara blagajničarka v Kinu "Tivolij", doma iz Idrije, stanujoča na Vodovodni cesti 179, je imela že mesec dni znanstvo z Alojzijem Jeraničem, 20 letnim sinom trgovca Jeraniča iz Karlovske ceste. Nekako ob pol 8. uri zvečer usodnega dne je prijelil Alojzij Jeranič s svojim bratom pred kinom "Tivolij" in pozval blagajničarko Petkovšek na razgovor, ki je trajal par minut. Nato je Jeranič zopet odjedil, Petkovškova se je vrnila nenavadno dobre volje na svoje blagajničarsko mesto. Okrog 9. ure je prejela s svojega šefa plačo za mesec marec, na kar je odšla s svojo prijateljico Fanci Jerab, ki je blagajničarka v kinu "Matica" in jo je prišla počakat, v mesto. Pri vodu v Trubarjev park pa sta naleteli devotki na Alojzija Jeraniča, s katerim sta odšle do glavne pošte skupaj. Tu je sedla Jerabova na tramvaj, Petkovškova in Jeranič pa sta odšla peš proti domu. Med 10. in pol 12. uro je videl mladi par neki železničar za stadijonom, kjer kopljeje gramoz. Mimogrede je opazil, kako se dokle smeje. Ni se brigal dalje, kar da imata in je šel naprej. Kmalu za tem pa so štiri v bližnji baraki stanujoči Ciglarjevi strel. Mišleš, da streljajo vojaki, kar se čestokrat dogaja ponoči, niso pripisovali temu nobene važnosti. Že na Ciglarjevega je sicer odprla okno in pogledala venkaj, ter opazila moža, da se ji zdi, da nekdo leži zunaj. Mož pa je menil, da je to kak pijanec in tako pomiril svojo ženo. Drugo jutro pa so Ciglarjevi v svojo grozo zapazili, da leži v bližini njihovega stanovanja mrtva ženska. Obvestili so stražnika, ki je takoj prihitel na lles mesta in nato obvestil policjo o dogodku. Pod vodstvom šefa kriminalnega oddelka dr. Mlekoša in v spremstvu policijskega zdravnika dr. Avramoviča ter izvršnega nadzornika Žajdela, je bila policijska komisija takoj na mesto umora. Dr. Avramovič je ugotovil, da gre tu za zločin in da je umorjenka ustreljena in sama kresna. Kroglja ji je šla pri desni gornji lakti skozi pljuča, ravno vrhni del srca in prišla nad leve gornjim rebrom ven. Smrt je nastopila takoj. Po takojšnjih iskanjih je bil aretiran osumljeni Alojzij Jeranič, ki je bil nedavno zadnji v družbi umorjenke Petkovškovega je bila opravana več denarja, ki ga je imela pri sebi, vendar česar se sumi, da je zločin fingiran tako, kot da bi se šlo tu za roparski napad. Dosedaj tretirani Jeranič zločin trdovarno ne taji.

Umrli so v Ljubljani: Dne 2. marca: Janex Loboda, berat, 61 let. — Roza Domitrovič, 61 let in posestnik, 19 ur. — Božidar Dergane, narednikov sin, 3 mesece. — Dne 29. marca: Josipina D. romen, mestna uboga, 88 let. — Andrej Kraker, knjigovodja, 61 let. — Antonija Šolar posestnik, žena, 28 let. — Marija Kokorvec, žena umirovljenega policijskega nadstražnika, 42 let. — Alojzija Čampa, posestnikova žena, 26 let. — Dne 30. marca: Jak Potočnik, delavec, 58 let. — Jos Šmon, sin sedlarja in posestnik, 18 ur. — Ivana Urbanč, rejenka, 11 dni. — Jaroslav Kocmur, državnega mojstra, 5 let. — Miš Odar, rejenka, 7 tednov.

Žena ubila moža pijanca.

okolici Belgrada se je odigrala krvava tragedija. Delavec Jov Poljaković se je 30. marca okoli polnoči vrnil na svoj dom. S svojo ženo je živel v prepiru, ker je bil preveč vdan pijanci. Navdaje je zapil svojo plačo in mnogo krat tudi zaslužek svoje žene. Kdar se je vrnil pijan domov, brezsrčno tepel svojo ženo in obkladal s psokami. Tako je prišel v nedeljo ponoči. Pijan trudi svojo ženo psovati in tist, da mu je ukla iz sobe v kuhinjo. Poljaković je za svojo ženo je zločin, kjer je pričel s svojimi besedami z nogami. V svojo obupu je žena zagrabil za njegov udarila po možu, ki se je težko njen zgrudil na tla in kanalu umrl.

Kaj je 1 atmosfera?

Ena atmosfera je zračni pritisk na zemeljsko površino (pravzaprav na morsko gladino), ki je povprečno enaka pritisku 10 m visokega vodnega ali 760 mm visokega živosrebrnega stebra in ki pritiska na 1 cm² s težo 1.033 kilograma. V tehniki rabimo izraz atmosfera kot merilno enoto za pritisk tekočin, plinov in para.

Ali vaš, kakaj se tvoj deček tako rad potopa s drugimi dečki in uganja rama "porednosti"?

Odgovor na to in mnoge uganke v obnavljanju otrok najdaj v knjižici "Zakon biogenetije", katero dobiš pri Književni matici SRPJ

Delavske novice.

(Federated Press.)

75,000 rudarjev isprtih v stavki. Indianapolis. — Kakor poročajo...

Fordovi premogovniki. Ashland, Ky. — Henry Ford...

Nov delavski list. Tampa, Fla. — "The Florida Labor News"...

BARBARSKA EKSEKUCIJA. Česoslavoška "čarovnica" bo zadržena na javnem trgu.

Praga, 19. apr. — Grofica Hilda Hanika, ki je bila pred sodiščem...

COOLIDGE O DAWESOVEM POROČILU. Predsednik pove svoje mnenje o tej stvari v svojem govoru v torek.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge najbrž pove svoje mnenje o Dawesovem poročilu in evropskih problemih sploh v torek 21. aprila...

POREČENA OPERACIJA NA SRCU. Baltimore, Md. — Dr. Elliot C. Cutler je opisal pred ameriško kirurško zvezo, kako se mu je posrečila operacija na človeškem srcu...

DELAŠKI LIST "LABOR" POD LASTNO STREHO. Washington, D. C. (Federated Press.) — Tekoča številka delavskega lista "Labor"...

STANKOVIČ IZGUBIL BITKO NA SODIŠČU.

Tajnik J. K. S., ki se je dva leta boril proti deportaciji, mora zapustiti Ameriko.

Chicago. — John Stanković, tajnik Jugoslovanskega komunističnega saveza v Ameriki, je zadnji petek izgubil bitko na sodišču, katero je vodil dve leti...

MOŽ, KI GA JE UGRIZNIL PREŠIČ, UMREL.

Red Wing, Minn. — Petinpetdeset let stari kmet Rasmus Johnson, ki je imel kmetijo blizu Diamond Bluffa, Wis., je umrl v tujkajnici bolnišnice za zastrupljenjem plina.

Johnson se je doslovno razpočil. V pondeljek ga je ugriznil v prst eden njegovih prešičev. Rana se je prisadila, in mož je moral v tujkajno bolnišnico, da si bi dal prst obvezati. Drugače pa je bil popolnoma zdrav.

Ko je sedel v bolnišnični čakalnici, mu je jelo telo otekati. V par minutah so bile njegove roke, noge in drugi deli njegovega telesa strašno zatečeni.

Pred njegovo smrtjo, ki je prišla štiri ure pozneje, je pobila koža pod pritiskom zastrupljenega plina. Mož zapuša ženo in tri otroke.

SMRTNA KAZEN V KANADI OSTANE.

Ottawa. — (Fed. Press.) — Kanadska zbornica je zopet glasovala, da smrtna kazen ostane v Kanadi. Delavski poslanec Wm. Irwine iz Calgaryja je predlagal, da se smrtna kazen odpravi. Predlog je bil poražen z 92 proti 29 glasovom.

Agnes C. Macphail, edina ženska v kanadskem parlamentu, je toplo zagovarjala Irwinov predlog. Rekla je, da nekdo je bila v Angliji smrtna kazen za vsak prestopnik, tudi za žepne tatvine. Obehanje je bilo javno, in ko so obešali žepne tatove, so tatovi gledalcem obricali žepce. To je pomagalo, da so morali opustiti javno obehanje žeparjev.

Za naše farmarje.

Ali je preveč vrst slahntih jabolok?

Na svetu je približno pet tisoč vrst različnih vrst slahntih jabolok, torej je brezmišlno govorjenje nekaterih sadjerejev, ki pravijo, da imajo v svojem sadovnjaku vse vrste. Vsekakor se skoro vsak sadjerejev prizadeva, da ima čim različnejše sadje. Ali je to pravilno? Morda bi bilo to umestno za mestnega človeka, ki se je podal na kmeto, da se reši mestnega hrupa, ter ima dovolj denarja, da ni odvisen od pridelkov iz svojega sadovnjaka. Povsem v zmoti pa je farmar, ki hoče spraviti v svoj sadovnjak kolikor mogoče vrst jabolok, da spravlja različne vrste na trg.

Edino to upravičuje farmarja, da sadi različne vrste, ako je blizu mesta in tako zaporedoma spravlja svoj pridelek na trg, kakor mu dozoreva, ker nekatera jabolka dozore prej, druga pozneje. Za poljedelca blizu mesta, ki lahko sam razpešča svoje sadje, je jako dobro, ako more spraviti pridelek na trg takoj v zgodnjem poletju, jeseni, zgodaj pozimi in pozneje.

Nekateri sadjerejeji so na 75 akerskem sadovnjaku imeli okoli 60 različnih vrst jablan. Dokazalo se je, da je bilo ravno 52 vrst preveč. Preveč vrst se ni izplačalo. Živobarvne, rdečkaste slike sadja po cenikih drevesničarjev, ki z lepimi besedami mamijo farmarje o prvovrstnosti svojih mladik, so povzročile zadnje čase, da so nekateri farmarji hoteli nabaviti kar odkriva vse vrste mladik, kolikor jih je bilo v cenikih imenovanih, da so nove vrste in da bodo dobro rodile. Začetniki na farmah in tudi mnogi stari farmarji se dajo še vedno premotiti z lepimi slikami sadja po katalogih, da naročajo najrazličnejše vrste sadja, kar pa nedvomno pima nekakega pravega uspeha. Treba se je omejiti na malo različnost sadja, kar bo tudi storil vsak pameten sadjerejev. Manj različnosti in večje množine sadja bolj vplivajo na kupca kakor pa mnogo različnosti in ma-

lo vsake. Okrožje sadjerejev, kjer gojijo samo nekaj vrst sadja, a tistega v zadostni količini, navadno slovi med kupci, da gre do tja prvo pokupiti sadje. Voz sadja je dosti lažje prodati, ako je samo ene vrste kakor če je večvrstno.

Vprašanje za gojitev manj vrst jabolok je zelo važno in ukvarjajo se z njim mnoge sadjerejske šole. Po nekaterih državah so specialisti po sadjerejskih šolah prenevali o tem in zaključili, da je najpriporočljivejše za sadjereje, da spravijo na trg kolikor mogoče manj vrst izbranih jabolok. Tako je tudi v nekaterim drugim sadjem in bi bilo priporočljivo za sadjereje, da se pri izboranju vrst sadja omejujejo na malo število, ker to je v njih lastno korist.

Za naše farmarje na severnem zapadu je izmed 50 vrst jabolok, ki dobro uspevajo tam gori najbolj priporočljiva zbirka štirih vrst, namreč: rdeči astrahan (Red Astrahan), dekljiča rdečica (maiden blush), ehengango in jeffery. Ta jabolka zore v poznem poletju. — Po državah: New York, Pennsylvania, severnem delu Ohija, Illinoisu in Indiani zelo dobro uspevajo: "severni ogleduh", rhode islandski zelence in sladček (Northern spy, Rhode Island greening in delicious).

Po južnih državah: Alabami, obeh Karolinah, najboljša obroda Rome beauty, grimes, winesap, kinard in tudi delicious. New Jersey, južni del Indiane in Illinoisu sta najbolj rodovitna za jablane: rumeni transparent, rdeči astrahan, zgodnje (early ripe) in williamsove. Farmarji vzhodne od I-daha, severno od Iowe in Nebraska so si izbrali trdne kakovosti jabolok: oldenburg, okabena, paten in hibernal, ki jim tudi dobro obrodijo. Po Kansasu najboljše uspevajo: rumeni transparent, live-land, oldenburg, benoni in malinda. Missouri in vzhodni del Kansasa sta kakor nalašč ustvarjena za vrsti jonatan in delicious, kakor tudi gornje, ki uspevajo v Kansasu.

Države Washington, Oregon, Idaho, Colorado in Utah, kakor tudi Nova Mehika, Nebraska in Arizona so radi svoje gorske klime pripravne samo za nekaj vrst jablan. Zelo dobro obrodijo v teh državah rumeni transparent ter gravenstein v poletju, grimes, jonatan in wagner sta primerna za jenski trg, delicious, banana, Rome beauty, winesap in pear-main pa za zimo.

Adolf Stark: Tisočak.

V razpravni dvorani okrožnega sodišča v N., kjer sem kot mlad jurist delal predpisano sodno prakso, visi na steni ravno nasproti predsedniškemu mestu majhen okvirček, v katerem se nahaja star, še davno iz prometa vzet bankovec "tisočak", ki notira še iz časov, ko se je računalo še na goldinarje in ko je tisočak predstavljal še lepo vsoto. Danes, ko se sliši vedno le od milijard in je postal milijon nekaj vsakdanjega, nam tisočaki ne imponirajo več. Takrat pa so bili drugi časi in take vrste stenska slika ni bila kaka vsakdanja stvar, posebno ne v sodni dvorani. Nenavadna stvar je bila tudi, da je moj šef, predstojnik sodišča, preden je po končani raspravi premišljeval o odloku, se vselej obrnil na ta tisočak, kakor bi od njega pričakoval pomoči in sveta v dvomljivih slučajih.

Tisti dan, ko sem preстал moju skušnjo in dovršil predpisano leto sodne prakse, da nastopim samostojno mesto v malem pokrajinskem mestecu, predno sem se poslovil, mi je povedal moj predstojnik povest o tem tisočaku. "To povest sem že mnogim povedal," je začel on. "Vsem tistim, ki so se pod mojim vodstvom izobrazili v samostojne za med svet, ki so prevzeli našo težko nalogo, razsojati čez druge ljudi. Je čisto navadna povest, resnična ož konca do kraja, kar se v drugih povesti ne more reči, zelo koristna, iz katere se lahko mnogo naučimo. Zato vam jo podam na vašo življensko pot.

Bil sem nekako v vaših letih in kakor vi, reven začetnik — suplent. Z doma nepreskrbljen, zato mi je včasih trda predla, tako da sem se le z težkim trudom previnil skozi težave, ki jih povzročajo naš stan. Mojemu predstojniku je bilo to znano. Kljub temu ali morebiti ravno zato, je bil z menoj zelo prijazen in mi naklonjen, celo k svoji mizi me je večkrat povabil, tako sem imel priliko se seznaniti z marsikatero duševno visoko stoječo osebo, kajti

predsednik Mertens je bil zelo izobražen in je sprejemal v svoji hiši v ožjem krogu same velike umetnike. Da sem si pri takih prilikah tudi večerje prihranil, je igralo pri meni tudi še posebno vlogo. Danes vem, da me je predsednik Mertens samo radi tega vabil in me na ta način podpiral, ne da bi jaz to vedel.

Nekega dne sem dobil obisk. Pozabljen stric, ki si je v Ameriki nakopal bogastva, je potoval po svetu in se za kratek čas oglašal, samo toliko, da je pozdravil neznane domače. Njegov nastop mi ni bil ravno preveč simpatičen, ker se je vedno bahal in se hvallal napram meni. Spremljal sem ga v banko, kjer je dvignil vsoto, ki je bila večja kakor moj zaslužek ga bodočih deset let. Blagajnik, ki mu je denar odšel, je nazadnje položil na mizo en popolnoma nov tisočak in rekel: "to so pa najnovejši bankovci, ki jih je še prav malo pri nas, ker so bili šele večeraj izdani."

Mogoče je bilo, da sem se jaz, ki sem se posebno zelo zanimal za umetniško delo s tem izrazil, napram stricu, ki je denar samo po vrednosti ocenil in smatral moje začudenje za lahen migljaj. Predno se je poslovil je izvelkel iz žepa listnico in mi izročil bankovec. "Tu imaš papir, ki ti tako ugaja. Ochrani si ga za spomin." Tisoč goldinarjev je bilo tista čase veliko denarja. Moja prsta so se napela napuha, ko sem imel v drugače vedno prazni denarnici tisočak.

Tisti večer je bila pri predsedniku zbrana družba. Pogovor je nanesel na nov bankovec, ki je bil stavljen kot posebno umetniško delo in eden navzočih ga je pokazal zbrani družbi. Jaz sem se bal povedati, da ga imam tudi jaz, ker bi izgledalo preveč bahavo, na drugi strani pa sem se sramoval, ker sem sprejel darilo.

Kročnik, na katerem je ležal tisočak, je bil ravno med menoj in sosedom, ko so se nenadoma odprla vrata in vstopili so novi gosti. Vai so bili obrnjeni proti novodošlecem. Ko pogledamo na kročnik, je bil prazen.

Nastala je mučna tišina, ko se je to opazilo. Gostitelj se je potrudil pokazati celo stvar kot šalo, toda kljub temu je ležalo nekaj med našo družbo in najtožje je bilo meni. Kaj bo, če ta bankovec ne da nazaj? Če bi se zahtevalo, narj vsak sprazni svoje šepce, kaj je nekdo predlagal na pol v šali? Potem se dobijo tisočak pri meni. Bi mi li verjel? Bi li lahko dokazal, od kod ga imam? Nisem vedel niti najmanj, kam je šel moj stric in vedel nisem niti njegovega naslova; ker je nameraval bodoče dni potovati preko kontinenta. Iz bojazni sem imel popolnoma potno čelo.

Pogovor se je med tem nadaljeval. Moj sosed vze iz žepa dozo in si odrta nekaj cigaretnih papirčkov in jih položi zraven sebe na mizo in si napravi cigareto. Vrata se odpro in sluga vstopi in nas povabi k jedi. Ravno tisti trenutek dvigne veter cigaretni papir in vrtnec ga odnese skozi okno.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Zalostnim sreem naznanjam vsem prijateljem in znanem tužno vest, da je preminul moj soprog in oče

JOŽEF KASTELIC.

Umrl je oziroma je bil zavratno umorjen, dne 19. marea, 1924. Prav lepo se zahvaljujem društvu št. 437, S. N. P. J., v Philippi, W. Va., ter vsem članom za korporativno vdeležbo pri pogrebu, a še posebno pa sobratu predsedniku društva za gihljiv govor ob njegovem grobu. Enako se lepo zahvalim tudi predsedniku Lokala št. 4013 od U. M. W. of A. za izvrsten govor. Pokojnik bil je zvest unijski premogar in član gori označenega društva. Lepa hvala tudi Johnu Rabrita iz Holmsom, W. Va., ter tudi J. Zafret, J. Kontel in enako tudi L. Mihačiču iz Richwood, W. Va. Moja iskrena hvala vsem, ki so mi stali ob strani in ti žalostni uri nesreče, ter mi pomagali in me tolažili. Posebno hvala društinam: F. Ivančič, J. Bartol, M. Siročaj, in vsem ostalim, ki so mi bili v pomoč. Vsem mojs najlepša hvala za darovane vence in za vdeležitev pri pogrebu. Tebi dragi soprog in oče, pa želimo, bodi tebi lahka ameriška zemlja, počivaj u miru. Žalujoci ostali: Jožeta Kastelic, soproga, Joseph in John, sinova, John Kastelic, brat. V starem kraju pa tri sestre in mati, Philippi, W. Va.

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Ustanovljena 9. aprila 1904. Izkop. 17. junija 1907 v dravni tiskalnici.

GLAVNI STAN: 2657-39 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor: UPFRAVNI ODESEK: Predsednik Vincent Cankar, podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. 7, Box 51, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišnice oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jože Zavrtnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK: John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenkitch, Box 376, Harborton, Ohio, Fred A. Vidar, Box 573, Ely, Minn., John Teroff, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gortch, 416 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNISKI ODESEK: OSREDNJE OKROZJE: Blas Novak, predsednik, 2657-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill. VZHODNO OKROZJE: John Ambrosi, Box 298, Moon, Run, Pa. Zapadno Okrožje: Anton Sulzer, Box 104, Gross, Kans., ex jugoslov. Max Mare, Box 168, Buhl, Minn., za svetovnood. Miha Zagel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah

Nadzorni odbor: Frank Zalta, predsednik, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5517 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sittler, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor: Predsednik: Frank Alci, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. John Owen, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill. Joe Shub, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O. POZOR!—Korrespondenca z gl. odborom, ki delajo v glavnem uredu, se vrši taboju!

VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predhodnika, se nanašajo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE BOLNISKIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 2657-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill. DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tišajo gl. izvrševalnega odbora in jednote rabo se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIM POSLO, se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaltu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj. Vsi prisilni za gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vsi smo gledali ta prizor. V naslednjem hipu je bilo vse pri oknu. Resnično, spodaj na zeleni trati, nedaleč od belih lističev, ki so še frfotali v vetru, je ležal tisočak. Cela družba se je veselo zasmejala, najbolj vesel sem bil pa seveda jaz.

Drugi dan sem povedal svetniku Mertensu slučaj. Zamenjal mi je tisočak in ga dal v okvir in ga obesil v razpravni dvorani. Ko je šel v pokoj, je zapustil meni ta okrasek za spomin. Tam visi. In korist ki sledi iz tega — si lahko sami predstavljate!"

Izseljeniška statistika v Jugoslaviji. Izseljeniški komisariat v Zagrebu javlja, da se je v mesecu januarja izselilo iz naše države 2192 oseb, med temi 1323 moških in 869 ženskih. Po poklicu je bilo kvalificiranih 105, ne-kvalificiranih 720, poljedelcev 690, svobodnih poklicev 33 oseb in otrok 644. Od izseljencev je odšlo v Združene države ameriške 668, v Kanado 28, v Brazilijo 118,

NAZNANILO IN ZAHVALA.

S tužnim sreem naznanjam prijateljem in znanem žalostno vest, da je za vedno zaspal moj ljubljeni soprog oziroma oče štirih otrok

JOE ZUPANČIČ.

Bil je v svoji najlepši moški dobi, star 38 let, skrben oče za svoje družino, bolan je bil le 12 dni, dne 4. aprila je odšel od hiše in se ni več vrnil, našli smo ga dne 6. aprila, vtiopljenega v Monongahela reki. Pogreb se je vršil dne 9. aprila, 1924, na Red Stone pokopališče na South Brownsville, Pa. Iskreno se zahvaljujem društvu "Bratska Sloga" št. 398, S. N. P. J. v South Brownsville, Pa., katerega član je bil pokojnik, za obiskovanje za časa njegove bolezni in vsem, ki so preduli ob njegovem mrtvaškem odru, ter za darovani krasni venei in za vdeležbo pri pogrebu. Lepa hvala pokojnikovim sestram in bratu, ki so prišli iz Collinwooda, Ohio, k njegovemu pogrebu in za krasni darovani venei, ki so mu ga položili v zadnji pozdrav na njegovo krsto. Hvala tudi moji sestri Sofiji in nje soprogu Antonu Nikler za darovani venei. Andetu in Katie Mikeleek za lep venei in enako hvala tudi Aličenski godbi za darovane krasne sveče svetilke, hvala vsem, ki so darovali venei, šopke svežih cvetlice, je vdeležili pogrebu in ga spremili k zadnjemu počitku. Tebi ljubi soprog in oče, želimo, počivaj mirno v ameriški gradbi. Zapustil si nas vse prerano in odšel od nas za vedno, a naš spomin bo ostal v naših srcih za vedno. Žalujoci ostali: Tillie Zupančič, soproga, Joseph, Mary, Anna, Louis, Tillie Jr. in Gladis, otroci, vsi na Alicia, Pa. Box 22.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.10 s poštnino vred.

Zajedalc. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skrivnega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenetije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolači mnoge narurne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Narodne, s katerimi je poslali denar, sprejema

KNJIGE KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J. Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige: Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Zelo. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50. Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred. Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.10 s poštnino vred. Zajedalc. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skrivnega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred. Zakon biogenetije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolači mnoge narurne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred. Zadnji dve knjigi, narodni skupaj, dobite za tri dolarje. Narodne, s katerimi je poslali denar, sprejema

Dve Rusiji.

Slovenski kmet o svojih doživljanjih v carski in sovjetski Rusiji.

Svetovna vojna me je zanesla po dveh letih bojevanja "za vero, cesarja in domovino" na raznih frontah v carsko Rusijo. Tu sem imel priliko videti carski režim ter pozneje delavsko-kmetake sovjete. Po prihodu v Rusijo so nas nastanili v nekem takorišču, kjer smo neznosno trpeli pod kugo carskega režima, na kar smo bili izpostavljeni na javnem trgu kot sužnji, da pride po nas kupee, in res so prišli vlastelini, grofi, oziroma njihovi zastopniki. Sklenili so kupčijo in kmalu smo se odpeljali na ogromno veleposestvo, ki se je raztezalo več sto verst (kilometrov) naokrog. Vso to zemljo je imel v svojih rokah le eden, ki ni obdelaval te zemlje, ampak ki je v razkožju užival v mestu vse sladkosti življenja, dočim so bile vse kmetске naselbine in vsi kmetje na tem ogromnem prostoru njegovi sužnji; bili so usmiljenja vredni, do kosti so bili izmognani; k njim so pridejali še nas, vojni ujetniki, da smo si skupno tožili svoje gorje. Bili so to ljudje, ki večinoma niso znali ne pisati in ne brati, bilo je pa tudi prepovedano vse časopise in vse knjige; ker glavna naloga carskega režima je bila ta, da narod ostane neveden, da ne ve, da obstoji svet tudi še izven Rusije! ker le nad nevednim narodom se da vladati in se ga da izrabljati. Ko pa pride do spoznanja, je nevaren, zahteva svoje pravice, hoče svobodno dihati. Tu sem bil le malo časa, ker nisem mogel prenašati carskega bleda, ki je vedno bil po nas, ubogih trpinih. Zatirolei so spoznali, da odpiram oči ljudem, ki se jim godi vnebovpijoča krivica; postal sem nevaren krivičnim gospodarjem in poslali so me na višjo oblast, da me kaznuje. Obtožili so me, da sem butovski (upornik),

da hujkam narod in da sem politično nevaren. Po kratkem procesu sem bil kot vsak drugi v carski Rusiji, ki je znal brati in pisati in ki je imel pamet v glavi, obsojen na prognanstvo v Sibirijo. V Sibirijo sem moral iti v najhujši zimi, bos in gol. Najboljše zavetje mi je bila vreča, ki mi je služila za odejo in za to, da sem si ovil noge. Tako sem nastopil pot, ki je trajala 21 dni. Tam sem bil interniran v nekem taborišču (logerju) kot politični arestant. Ali nisem bil dolgo. Nastala je revolucija in naše celice so se odprle, bili smo svobodni. Padel je režim, ki je stoletja in stoletja kruto tlačil ubogi ruski narod; odprle so se ječe, kjer so bili dosmrtno ali na zelo dolgo vrsto let obsojeni ljudje, ki so širili misel pravice in svobode. Povsod je zaplapol rdeči prapor — znamenje svobode, povsod je odmevala revolucionarna pesem: Vstava!, podimajša rabočki narod itd. (Vstani, dvigni se, delovno ljudstvo!). Ali, ker je Rusija preogromna, da bi se moglo takoj vzpostaviti ucmaljne razmere in ker je bilo še vedno polno ljudi, ki so stremeli za tem, da ljudje, ki so bili sužnji, ostanejo to še naprej, so to izrabljali. Pojavilo se je vse polno carskih generalov in oficirjev, ki so začeli napadati od vseh strani komaj osvobojeno Rusijo. Naj omenim samo nekatere! Na severu je bil Judenič, na jugu Vrangel, v vzhodni Sibiriji Semjonov, v drugi Sibiriji je pa bil najzagrizenejša carska zverina — Kolčak, katerega početja sem sam opazoval od početka njegove krutovlade pa do njegove aretacije in smrti. S svojo vlado se je nastanil v Omsku, na kar je mobiliziral vse sile, rekel bi, vse, kar leze in kar gre; pobral ljudem imetje, a ljudi — da v masah pošiljal na bojišče, odkoder se jih je pa le malo vrnalo, ker niso bili njegovi privrženec; izrabili so na bojišču prvo priliko, da so v masah na stran boljševikov, katerih bojna črta

je bila v smeri proti Uralu ter skozi Sibirijo proti vzhodu. Kolčak je pošiljal ljudi na bojišče, da bi se borili proti bratom. Ljudje so to videli in se niso hoteli boriti proti boljševikom. Kolčak je zopet polnil ječe in pozno v noč so se žele salve; Kolčak je moral nedolžne kmete in delavce in jih obsojal na smrt brez zaslišanja. Neopisno težko mi je bilo, ko sem čul pozno v noč salve, ki so vzele toliko nedolžnim ljudem pravico do svobodnega življenja; in pri tem sem si mislil: tudi za tebe, Kolčak, pride še ura maščevanja. In res; na bojišču ni imel nobenega uspeha, poraz je sledil porazu, čeprav so Kolčakovi časopisi dvakrat na dan pisali o zmagah in o Leninovi smrti. V Helsingforsu, na Pinskem se je zbral štab imperialističnih agentov, ki so trosili v svet neprestano napačne vesti (to se je dogajalo skozi šest let obstoja sovjetskih republik in se dogaja še danes); a v resnici je bilo vse drugače, kot so poročale te lažnjive vesti. Ko je Kolčak izprevidel, da tudi z najhujšim terorjem ni, več ne opravi, je pograbil državno premoženje in začel bežati. Skozi Sibirijo proti vzhodu vozi ena sama železnica in po tej smo se morali umikati po Kolčakovem povelju tudi mi, vojni ujetniki. Po osmih dnevih vožnje smo se ustavili in čakali svoje nadaljne usode. Kmalu za tem sem stal nekoč na postaji N. pred Nižnim Udinskem ter do kosti prezebal pri 45 stop. mraza; kar zaslišim ropot bližajoče se lokomotive, nakar se približa najprej oklopni vlak, ki se ustavi daleč nad postajo, nato so sledili ostanki Kolčakove armade ter vlade v treh vlakih. Izstopil je visoki uradnik s čajnikom, da si napolni vroče vode za čaj (v Rusiji se namreč kuha na vsaki postaji voda, da potniki lahko na dolgem potovanju kaj vročega uživajo). Vpraša me, če je voda kuhana v kipjaku. Tako se imenuje priprava v bajtici,

v kateri se kuha voda. Dejal sem mu, da je. Vedel sem, kaj da pomniš ti vlaki in ko so nekliko časa stali, se približam temu uradniku in ga priprosto nagovorim, kaj da je to in kam da so namenjeni ti vlaki. Dotičnik je bil minister admiral Kolčaka in mi je odgovoril, da je to Kolčakova vlada, ki je na begu; da je v prvem vlaku vojska (bili so to kozaki, bogati kmetje, ki so uživali v carski Rusiji vse dobroto in imeli nadmoč nad ljudstvom). Srednji vlak so tvorili sami prvorazredni vozovi, v katerih se je nahajala Kolčakova vlada in dame; za tretji vlak mi je izjavil, da je 30 vozov zlata, ki ga je namenjal Kolčak iztihotapiti. Na vsa moja vprašanja mi je a potrpežljivostjo odgovarjal in bral sem z njegovega obraza, da govori odkrito. Znan mi je pa bil načrt, da bo nekaj vjorst dalje vse zaplenjeno in aretirano, česar ni on niti malo slutil. Ali izdal se nisem z najmanjšo besedico. Oklopni vlak je dal znamenje za odhod, moj razgovor s Kolčakovim ministrom je bil končan. Želez sem mu srečno pot, na kar je stopil v voz prvoga razreda; vlaki so se začeli pogikati in so kmalu izginiti izpred naših oči. Minilo je za tem eno uro in padlo je nekaj strelov na postaji Nižnje Udinsk. Kolčak z vsem svojim štabom je bil aretiran in izročeno boljševiški oblasti, ki je imela svoje središče v Irkutsku. Mirno se mu pridržal akte, da je s tem ustavljeno vse njegovo nadaljnje kontrarevolucionarno delovanje in nameravan pobeg. Prebralo se mu je akt, v katerem se je zahtevalo, da se odreče vladi in da ukáže svoji vojski razorožitev. Kolčak je izjavil, da je bolan ... Dali so mu štiri ure odloga. Slutil je, kakšna usoda ga čaka in da ni več rešitve, da je prišel čas, da ga bodo sodili njegovi največji sovražniki, to so delavec in kmetje, katerih vlada, kot že omenjeno, je bila že upostavljena. Nato je ukazal, da naj njegovi zadnji podvrženci mirno položijo svoje orožje in naj se razidejo. Odpovedal se je vladi. Bil je ujetnik — ta nekaj slavni admiral ruskega črnomoškega brodogaja; spomnil se je svojih zločinov, ki jih je imel na vesti s svojo državljansko vojno. Odvrdli so ga pred revolucionarno sodišče in po kratkem procesu so ustrelili njega in njegove ministre. Tako je propadel admiral Kolčak in za njim eden za drugim vsi, ki so se borili proti rdeči delavsko-kmetški armadi in Rusija — največja država sveta je zabolela oblast delavcev in kmetov. Skozi šest let so vsi meščanski listi blatili sovjetsko Rusijo in oznanjali njeno propast. Ali bridko so se kmotili: Rusija stoji danes močnejše kot kdaj prej in vse imperialistične države jo pravno priznavajo druga za drugo. Živela delavsko-kmetška republika!

Razvoj kemije v zadnjem četrstoletju.

Razvoj kemije, to je znanosti, ki se peča, a pojavi, pri katerih se telesom snov spreminja, je fudoviti. Iz srednjeveške alhimije, ki je hotela iznajti kamen modrijanov s katerim je kupa, da pomladi starčke in starke, alhimija, ki je stoletja žrtvovala za brezplodno iskanje natina, kako bi se iz manj vrednih kovin izdelalo zlato, ta alhimija je mati današnje kemije, ki je v svojih iznajdbah prekosila vsa pričakovanja. Razvoj anorganske kemije prekaša vsako pesniško fantazijo. Zarki novo odkritih kovin so razsvetlili pot do zadnjih problemov kemije. Argon, helij in drugi blahtni plini so bile one prvine, ki so povzročile oni razvoj v fizikalnem raziskovanju, ki je rodil sopet zase one zvezo fizike in kemije, kateri se moramo zahvaliti, da pojmuje danes sestavo snovi. Odkritje Roentgenovih žarkov je bilo povod raziskovanju. Raziskovanje poslej je zopet bila zveza kemije in fizike, ki je rodila radioaktivnih snovi. Odkritje radija, po zakonskem paru Curie, je pa povzročilo novo dobo v kemiji. Danes poznamo približno 35 novih radioaktivnih prvih. Pri svojem razpadanju se pretvarjajo vse te prvine v vedno druge. Življenska doba vsake posamezne je različna. Nekateri rabiyo za razpad tisočletij druge zopet živijo komaj majhen ulomek ene sekunde. Danes vemo n. pr., da svinec ni ena prvina, ampak da imamo celo vrsto svincev z različno atomsko težo. Atomi niso več najmanjši delci snovi, oni so tudi sestavljeni iz še manjših delcev, iz elektronov itd. Kakor v anorganski kemiji tako je tudi razvoj v organski kemiji prodrl že do spoznavanja celične sestave. Danes poznamo snov stanicevje, ne razumemo pa še njene življenja. Raziskovanje o učinkovanju encimov in definicija njih snovne sestave nas dovede mogoče do možnosti, da jih umetno vsvarimo. V tem tidi največja vzpodbuda za raziskovalca v organski kemiji, kako bi prodrl do skrivnosti življenja. Ta vzpodbuda ga tira do vedno večjih naporov. Ravno na polju organske kemije nam je raziskovanje pokazalo, da si izbira priroda iz nebojnih možnosti le jako malenkostno število. Willstaeter je n. pr. dokazal

BLIŽA SE VELIKA NOČ

in kot je že stara navada, da vsi ljubijo gnjat (Ham) in jajca za juter. Imam veliko za "šunk", ki so v resnici prve vrste in od mladih prašičev in niso praslane, ter so prekajene z Hicklesom, tehtajo od 10 do 15 funtov vsaka. Naročite si takoj in se prepričajte o tem. Ker imamo že tisoče zadovoljnih odjemalcev klobas, enako hočemo sedaj tudi za gnjati ali (šunke) in plečeta vam postaviti na trg: Cena šunke je po 35c za funt, plečeta klobase po 30c funt. Poštnina plačate na, ako pošljete denar z naročilom. Kateri še niste poskusili našega izdelka, ste nekaj zamudili torej ne odlašajte več. Ako niste zadovoljni se vam vrne denar, drugo blago v nadomestilo, tako ne rizikirate ničesar. Naročite takoj še danes!

JOSEPH LESKOVAR,
610—14th Street,
RACINE, WIS.

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusi in se prepričajte, da je doma pri kuhanju vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenice in raznih loncev, itd. Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje. Grocerijam, sladničarjem in v prodajalne telezine dame primeren za pust pri večjih naročilih. Pišite nam informacije na:

FRANK OGLAR,
8401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Več kot 40 NOVIH SLOV. PLOŠČ ZA VAŠ GRAMOFON PESMI, MOSKI ZBORI, MARŠE, POLKE, VALČERJE, ITD.

PIŠITE TAKOJ PO NOVI BREZPLAČNI CENIK NA: **VICTOR NAVINSHEK** 321 Groove St., Cosmash, Pa.

4000.

Po vzorih dr. Ničmaha, napisal dr. Nevěsekdo.

(Dalje.)

"In čemu pojo miserere!"

"Kako naj se ti izrazim? Zakon je tudi pri vas v Sibiriji negotova stvar, prav kakor bi se Slovci napotili v alabotnem šolnihu na morje, kjer ga čakajo viharji. Ni li res tako!"

"Pametno govoriš! Tudi pri nas v Sibiriji so združeni zakoni z viharji."

"Vidiš torej! In tako je bilo vedno in drugače nikdar ne bo. Se li sedaj še čudiš, da pojo ti ljudje miserere, kadar korakajo k naboru?"

"Ne čudim se!"

Po teh pojasnilih vsa dospela do mesta, kjer je visoko ozidje obkrožalo širen prostor. Spomini iz devetnajstega stoletja so mi govorili, da so se na tem mestu razprostirali nekdanje zelene naše "Prule". Bile so sedaj obzidane okrog in okrog, in izza ozidja je šumelo, kakor šume buče v panji.

"Kaj se godi za tem zidom?" vprašam spremeljevalca.

"Tukaj je naborni prostor!" odgovori mi profesor. "Oglejva si nabor! Poučen prizor je, in ko se vrneš v sibirsko svojo domovino, vzpodbujaj sodržavljanke, naj nas posnemajo! Dovolitev za vstop se napa itak ne more kratiti."

Pri nizkih vratih je stražilo nekaj gologlavcev. Tisti debeli poročnik, s katerim sem se bil seznanil že prvi dan v mestnem ozidju, velevaj je danes na tem mestu. Moj strežnik se izkaže s policijsko privolitvijo, in ko poročniku še posebe plačam deset lir, smem vstopiti.

Po prostoru, oddločenem naboru, mrgolela je množica, možje so bili strogo ločeni od žena. Poslednje so nadzirale redovnice, katerih po obleki nisem mogel spoznati. Bog ve, kakov red je bil to, ker so se ženske redovi tedaj tako pomnožili, da jih je bilo samo v Emoni nad tristo. Moštvo pa je nadziral naš gologlavi poročnik, ki je večasih čopil tudi med ženstvo, kjer je s strokovnjaškim očesom pregledoval blago, tisti dan postavljeno na trg.

S strežnikom stopim mirno na stran, pričakuje, kakov hode zanimivi ta nabor. Takoj opazim, da je ženstva mnogo več od moštva. Vender so bile iz večine mlade in čvrste, in samo po nekod je stala v vrsti devica, ki je že mnogokrat propadla pri naborih in sedaj je omejevala pod obilimi leti. Te stare device so stale povesehni oči sramežljivo v vrsti, ali v sreči so iskreno molile, da bi vsaj danes ne propadle pri usodnem naboru.

"Morda pričemo, soror Evalija!" vpraša poročnik.

"Pa pričniva, pater poročnik!" odgovori redovnica.

Sedaj se prične nabor. Soror Evalija naznani, da je izpraznjenih šest zakonskih mest, ki se bodo iznova spopolnila na današnjem naboru.

"Kako naj umejem to!" vprašam svojega slugo.

"V naši državi," odgovori mi, "urejeno je vse izobno. Pri nas imajo zakonec poseben oddelk. Ako si vdovec, iti moraš takoj iz bivališča na oddelku zakoncev in se preseliti na oddelk vdovcev. Ali ni to pametno?"

"Gotovo!"

"Ondu si zopet med zgolj vdovci, in ni ti prilike, da bi grešil. Ali ni to premudro!"

"Premudro!"

"Tako se nekaj zakonskih mest izprazni mesec za mesecem, in nabore imamo mesec za mesecem!"

"Kako se vrše ti nabori!"

"Vsak nabornik in takisto vsaka nabornica ima svojo številko, Danes izrečajo šest moških in šest ženskih števil. Zanje potem vadljajo. Ali bi počakala? Takoj se prične srečkanje."

"Jasno mi je vse! Čemu bi čakal srečkanja? Pojdiva rajši na ženski oddelk!"

"Tudi dobro! Saj itak ne utegneva dosti. Vidiš, tako je pri nas urejeno vse izvrstno, in malo je mest, kjer bi se greševalo tako malo, kakor v naši Emoni!"

Nato odrineva na ženski oddelk.

XI.

Da, ondu, kjer se je nekdanj raztezala slavna naša Kurja vas, tam je bilo tiste dni vhod na imenitni ženski oddelk. Visoko ozidje je kipel pred mano proti nebu, in veljkanska vrata so se šopirila v tem ozidju, nekako tam, kjer so nekdanj trdosrčni služabniki trdosrčne države iztikavali mitfno ubožnemu kmetiču iz lačnega žepa! Mogočni stebri od marmorja in granita so obkrožali vrata; le-ta pa so bila lita od težkega bronu, in mnogo krasnih podob se je kazalo po njih. Na obokanem okviru, ki se je krožil vrhu vrat, opazil sem orodje, nekako podobno šlemu, kakor so jih svoje dni nosili vitezi, ko so napadali trgovce in strežne njih hlapce. Bil je ta orjaški šlem polzlačen, da se je svetil daleč tja v barjanski svet.

"Kaj pomeni viteški ta šlem!" vprašam spremeljevalca.

"Za boga, to ni šlem, to je eden tista vsemu olikanemu svetu znana tezalnica, katero je izumil blaženi Anton od Kala!"

"Ali jo naše ženstvo še nosi?"

"Kako to?"

"Da ti govorim resnico: Sedanjli nadškof ima sestro, kneginjo Marijo. Le ta je oddločno nasprotovala sveti tezalnici, in nadškof Martinus je premehak, da bi se upiral rodni sestri svoji. Mlajše ženstvo pa je itak potegnilo z njo, tako da ima danes tezalnica blaženega Antona prav slabe čase!"

"Ali jo še nosijo?"

"Po nekod vsekakor še dobiva staro devico, ki je prepadla pri vseh naborih, tako da ji sedaj zgolj zavist goni jezik, kakor goni voda mlinsko kolo!"

"In te nosijo tezalnice?"

"Da, da, iz vzroka javne varnosti! Vendar so še druge, ki so ustanovile tako imenovani deseti red blaženega Antona od Kala in so se sveto obljubile, da bodo svetniku svojemu na čast neprestano nosile njega tezalnico."

"Ali so to mlada dekleta?"

"Vse prilietno, vse postarno! Skrivoma ti bodi rečeno, moč blaženega Antona od Kala nekaj peša, odkar je umrl blaženi Jacobus LIL!"

"Kako to?"

"Vabudila se je sekta, ki dokazuje, da je blaženi Jacobus LIL prav tiste cene, kakor blaženi Anton od Kala."

"In sedaj se pripravajo eni za tega, drugi za onega?"

"Istina!"

(Dalje prihodujc.)

SEVEROVA ZORAVNA VZORZUJEJO ZORAVJE V DRUŽINAH

Za srbeči kožurabite

SEVERA S K O

Agitacijsko orodje

Priporočljivo za odponoč pri zdravljenju srbečice in raznih kožnih bolezni.

GEN 30c

Vprašajte pri vsaki lekarni.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

EMIL KISS, BANKIR,
133—2nd Ave., New York City
Ustanovljena leta 1898.

Denarne pošiljave

DOLAR—DINAR
ZA

VELIKO NOČ
hitro in gotovo. Pišite po cenik.

Dopremljanje rojake in kroja. (affidavite).

Potniški oddelk.
Hranilne vloga.

EMIL KISS, BANKIR,
133—2nd Ave., New York City

VELIKI IZLET V JUGOSLAVIJO S SVETOVNO "AQUITANIA" SLAVNO

Odpluje iz New Yorka 7. MAJA (Svibnja) (preko Charbourg)

Porabite 6 zabavnih dni na morju ali manj kot 9 dni od New Yorka do Jugoslavije. — Iskrinike bodo učeno vodil G. St. M. Vuković, vrhovni Guard Izlet v New Yorku, kateri je bil prej vrhovni Guard Jugoslovanske Generalne Konsulata v New Yorku. — G. Vuković bo potoval s iskriniki do Zadra, ter bo posli na vse potnike in skrbel za najboljšo ugodnost.

CUNARD LINJA je slavno znana po vsem svetu, za njene priznane in vsakega, kakor tudi za izvrstno kuhinjo. — Ne zanesarite se izvrstne prilike, da bi ne šli v domovino s tem znamenit. Za nadaljnje pojasnila obrnite se do najbližnjega Cunardovega agenta v vašem mestu ali na:

CUNARD LINE
140 No. Dearborn Street,
CHICAGO, ILL.

AKO STE TUDI VI

med onimi rojaki, ki so namenjeni v stari kraj na pomlad, je v Vaso korist, da pišete naši tvrdki za pojanila in ji poravite vse tozadnje posle. To bo za Vas pomenilo najboljše postrežbo, zaradi katere je naša tvrdka splošno znana in priporočana! Inejte to na umu!

RAVNO TAKO JE V VASO KORIST, ako nam poverite vse posle, ki so v zvezi s dobavo vaših sorodnikov in prijateljev iz zadržane kraja. Naša tvrdka vam bo izdelala potrebne izjave (affidavite), poslala karto, nudila pomoč ob prihodu v New York itd., kakor je to storila že za številne druge rojake, od katerih so se mnogi javno zahvalili za točno postrežbo!

POŠILJANJE DENARJA.

Naša banka ima svoje lastne zveze s pošto in zanesljivimi bankami in staram kraji in naše pošiljave so dostavljene prejemniku na dom ali na dno pošto brez vsakega odbitka. Naše cene so vedno med najnižjimi.

Vse pošiljave se nakazujejo po cenah onega dne, ko mi sprejmemo denar.

Denar pošiljamo ali po pošti, ali potom brzojavnega pisma, ali pa direktnem brajstvu.

Mi pošiljamo dolarje v Jugoslavijo in druge dežele po pošti in brajstvu.

Za obilna naročila se vam priporoča

SLOVENSKA BANKA
ZAKRAJSEK & CESARK
70 — 9th Ave., New York, N. Y.